Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування приватного пансіонату для осіб похилого віку «Грааль» у Київській області

19.08.2026

м. Київ, 2026

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 19.08.2026 групою НПМ здійснено відвідування приватного пансіонату для осіб похилого віку «Грааль» у м. Вишгород, Київської області (далі – пансіонат, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Бондаренко Сергій Леонідович – головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Києві (керівник групи НПМ);

Ковальов Олександр Юрійович – головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Загальна інформація.

Відвідування закладу здійснювалось вперше.

Пансіонат знаходиться за адресою: вул. Шолуденка, 319, м. Вишгород, Київська обл.

Відповідно до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) послуги особам похилого віку надає фізична особа-підприємець Шелюк Віталій Іванович, що функціонує з основним видом діяльності за кодом КВЕД 87.30 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб похилого віку та інвалідів.

Під час відвідування групу НМП супроводжувала адміністрація пансіонату.

Заклад розрахований на перебування 42 осіб. На день відвідування в пансіонаті перебувало 33 осіб (23 жінки та 10 чоловіків).

У закладі спільно проживають підопічні різної статі, яким, відповідно до статті 23 Конвенції про права осіб з інвалідністю, забезпечено «особисті взаємини на рівні з іншими».

Заклад розташований у огородженому двоповерховому приватному будинку, який має дві вхідні зони (Фото 1).

Усі мешканці пансіонату на час відвідування мали охайний зовнішній вигляд.

Групою НПМ встановлено, що у закладі створено належні умови для відпочинку підопічних, на високому рівні організовано дозвілля: підопічні залучаються до культурно-масової діяльності, переглядають телепередачі, займаються ліпленням, співами, читанням, грають в лото тощо.

Також, зі слів адміністратора закладу, до пансіонату, за потреби, навідується священнослужитель.

Територія закладу облаштована для відпочинку підопічних на свіжому повітрі, наявні лави та крита альтанка.

Групою НПМ відмічено задовільний рівень дотримання санітарно-гігієнічних вимог та дезінфекційних заходів. Працівниками пансіонату проводиться належне прибирання в житлових кімнатах та приміщеннях загального користування. Забезпечується відповідний догляд за особами похилого віку: надається допомога у годуванні, здійсненні індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Санітарно-гігієнічні кімнати закладу обладнано поручнями для забезпечення потреб маломобільних груп населення.

Лікарські засоби, які приймають підопічні, зберігаються в холі закладу в окремих підписаних боксах, а також у кімнатах підопічних. Під час відвідування підопічні повідомили, що лікарські засоби вони приймають відповідно до рекомендацій сімейного лікаря, а при необхідності надання медичної допомоги персонал закладу зв’язується з родичами/близькими підопічного.

Зі слів адміністратора закладу, продукти харчування, що використовуються для приготування їжі закуповуються адміністрацією закладу один раз на тиждень.

Зі слів адміністратора пансіонату, у закладі наявні два генератори, якими забезпечується резервне живлення пансіонату на випадок відключення електроенергії. Заклад має автономне опалення.

У закладі перебувають особи, визнані судом недієздатними.

Офіційно затверджений розпорядок дня для підопічних у закладі відсутній.

У пансіонаті наявні санітарно-гігієнічні кімнати та санвузли, пристосовані для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Також наявні душові приміщення.

Харчування підопічних у закладі здійснюється три рази на день: сніданок, обід та вечеря. Перекуси між основними прийомами їжі не передбачені. Меню затверджене. Посуду для забезпечення потреб підопічних достатня кількість.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 15 підопічними та 4 працівниками закладу. Скарг на неналежне поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Відвідування пансіонату групою НПМ здійснювалося вперше.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що у пансіонаті «Грааль» відсутня окрема захисна споруда цивільного захисту (укриття) або належним чином облаштоване та пристосоване приміщення, яке могло б забезпечити безпечне перебування підопічних у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога», ракетного обстрілу чи виникнення іншої надзвичайної ситуації.

Відсутність у закладі доступного для підопічних укриття не забезпечує належного рівня їх захисту в умовах дії воєнного стану та створює додаткові ризики для життя і здоров'я осіб, які постійно перебувають у пансіонаті та через вік, стан здоров'я або обмежену мобільність можуть потребувати сторонньої допомоги під час евакуації.

Зазначене не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» підопічні не мають можливості перейти до належним чином облаштованого безпечного приміщення та фактично продовжують перебувати у будівлі пансіонату без забезпечення необхідного рівня захисту від наслідків можливих обстрілів.

Особливого значення зазначений недолік набуває з огляду на перебування у закладі осіб похилого віку та інших підопічних, які можуть мати труднощі із самостійним пересуванням. За таких обставин відсутність заздалегідь визначеного та обладнаного місця для укриття, а також належної організації дій персоналу і підопічних під час повітряної тривоги може ускладнити своєчасне переміщення осіб до безпечного місця та становити реальну загрозу їх життю і здоров'ю.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

2. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що приміщення пансіонату не повною мірою пристосоване до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення».

Зокрема, верхні та нижні сходинки зовнішніх сходових маршів не мають контрастного маркування та візуально не відрізняються від інших сходинок і горизонтальних площадок (Фото 2, 3). Відсутність такого маркування ускладнює безпечне пересування осіб з порушеннями зору, осіб похилого віку та інших

представників маломобільних груп населення, а також створює ризик падіння та травмування під час користування сходами.

Зазначене свідчить про незабезпечення належної доступності та безпеки приміщення пансіонату для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення та не відповідає принципам доступності, визначеним статтею 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

4. Під час відвідування групою НПМ виявлено значну кількість протермінованих продуктів харчування. Зберігання та можливе використання продуктів, строк придатності яких минув, створює безпосередній ризик харчових отруєнь та інших негативних наслідків для здоров'я підопічних, які з огляду на вік та стан здоров'я можуть бути особливо вразливими до небезпечних харчових продуктів.

Відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» безпечним є харчовий продукт, який не справляє шкідливого впливу на здоров'я людини та є придатним для споживання, а небезпечним – продукт, що є шкідливим для здоров'я та/або непридатним для споживання. Стаття 49 цього Закону встановлює гігієнічні вимоги до харчових продуктів і потужностей, на яких вони виробляються, обробляються або зберігаються.

Законом України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» визначено, що дата «вжити до» є граничним терміном споживання швидкопсувного харчового продукту, після спливу якого такий продукт може вважатися небезпечним для здоров'я людини. Наявність у закладі протермінованих продуктів свідчить про неналежний контроль строків придатності та потребує невідкладного вилучення такої продукції з харчового обігу.

5. Крім того, групою НПМ встановлено наявність продуктів харчування без належного маркування (Фото 4, 5, 6, 7, 8). Відсутність маркування унеможливлює або істотно ускладнює належний контроль за найменуванням продукту, датою відкриття чи виготовлення, строком використання, умовами зберігання, походженням та простежуваністю продукції.

Інші порушення.

6. Групою НПМ встановлено фактичне надання пансіонатом соціальної послуги з догляду, що полягає у догляді із забезпеченням проживання для осіб похилого віку та осіб, які потребують особливого спеціального догляду.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» (далі – Закон) надавачі соціальних послуг – це юридичні та фізичні особи, у тому числі фізичні

особи – підприємці, внесені до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг.

Згідно зі статтею 13 Закону надавачем соціальних послуг може бути фізична особа або юридична особа незалежно від форми власності. При цьому до надавачів соціальних послуг приватної власності належать, зокрема, фізичні особи – підприємці та фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до цього Закону без здійснення підприємницької діяльності.

Однак, у порушення вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99 «Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг» та статті 15 Закону заклад не внесено до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг, що унеможливлює здійснення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості уповноваженими органами у системі надання соціальних послуг.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Фізичній особі-підприємцю Шелюк Віталій Іванович (Пансіонату для осіб похилого віку «Грааль») забезпечити:

- облаштування захисної споруди цивільного захисту, підвалу або іншого приміщення, придатного для укриття підопічних і персоналу, відповідно до вимог чинного законодавства;
- до моменту облаштування власного придатного укриття – визначення та документальне закріплення безпечного алгоритму дій під час сигналу «Повітряна тривога», маршруту до доступної захисної споруди, порядку евакуації маломобільних і ліжкових підопічних, відповідальних працівників та необхідних допоміжних засобів;
- проведення інструктажів персоналу та підопічних щодо дій під час повітряної тривоги і надзвичайних ситуацій;
- нанесення на зовнішні сходи контрастного маркування відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 та перевірку доступності основних маршрутів пересування територією й приміщеннями пансіонату;
- невідкладне вилучення з харчового обігу та недопущення використання продуктів, строк придатності яких минув;
- проведення суцільної перевірки наявних запасів харчових продуктів, їх строків придатності, цілісності упаковки, умов зберігання та маркування;
- запровадження зрозумілої внутрішньої системи маркування відкритих упаковок, продуктів у внутрішній тарі, напівфабрикатів та готових страв із зазначенням інформації, необхідної для контролю безпечного строку використання;
- розробити та затвердити розпорядок дня підопічних з урахуванням їхнього віку, стану здоров’я, потреб у догляді та відпочинку;
- привести діяльність закладу у відповідність до Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг та Державного стандарту стаціонарного догляду за

особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності;

- забезпечити включення пансіонату до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг відповідно до вимог законодавства.

Додатки: фотоматеріали – на 2 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Києві Сергій БОНДАРЕНКО

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8